

8. Нікуліна Т.О. Проблеми та шляхи удосконалення діяльності органів Державного казначейства України / Т.О. Нікуліна // Економікс. – 2010. – № 9. – С. 3-5.

9. Павлюк К.В. Казначейське обслуговування місцевих бюджетів / К.В. Павлюк // Фінанси України. – 2004. – № 5. – С. 68-75.

10. Семенов Г.А. Управління використанням бюджетних коштів за допомогою казначейської системи України / Г.А. Семенов, Л.А. Чорна // Вісник Донецького Національного університету. – 2009. – № 1. – С. 337-341.

11. Стефанюк І. Невеликий коментар про нецільове використання бюджетних коштів / І. Стефанюк // Фінансовий контроль. – 2008. – № 6. – С. 48-51.

12. Юрій С.І. Казначейська система : підручник. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.] / С.І. Юрій, В.І. Стоян, О.С. Даневич. – Тернопіль : Вид-во "Карт-бланш", 2006. – 818 с.

Скоропад І.С., Макалюк І.В. Пути совершенствования казначейского обслуживания местных бюджетов по расходам

Проанализированы проблемы функционирования системы казначейского обслуживания местных бюджетов по расходам, предложены пути совершенствования работы органов Государственного казначейства Украины в соответствии с условиями настоящего, исследованы условия сотрудничества органов Государственного казначейства и финансовых органов, на основе чего предложены пути оптимизации их работы.

Skoropad I.S., Makalyuk I.V. Ways to improve treasury local budget expenditures

The article analyzes the problems of functioning of treasury expenditures of local budgets, the ways of improvement of the State Treasury of Ukraine in accordance with the terms of the present, studied the terms of cooperation of the State Treasury and finance departments, under which the ways of optimization of their work.

УДК 336.1+336.711.65

Доц. І.С. Скоропад, канд. екон. наук;
магістрант Н.І. Пахолок – НУ "Львівська політехніка"

ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ

Розглянуто основні проблеми та необхідність вдосконалення системи фінансового контролю в Україні та досліджено діяльність Державної контрольно-ревізійної служби України у сфері фінансового контролю; запропоновано шляхи реформування фінансового контролю в Україні.

Ключові слова: фінансовий контроль, органи фінансового контролю, Державна контрольно-ревізійна служба.

Постановка проблеми. Державний фінансовий контроль є важливою функцією держави, за допомогою якої забезпечуються нормальні умови для функціонування фінансової системи. Складні економічні процеси й наслідки світової фінансової кризи показали необхідність удосконалення фінансово-бюджетної політики, а зокрема фінансового контролю. Його недооцінка призвела до зловживань та порушень у сфері фінансових відносин. На сьогодні визнано, що існує необхідність розвитку системи державного фінансового контролю з огляду на об'єктивну потребу створення відповідної протитяги існуючим загрозам у фінансовій системі, зокрема щодо зменшення обсягів та кількості бюджетно-фінансових зловживань та злочинів; покращення рівня фінансової дисципліни у використанні бюджетних коштів; забезпечення надходжень до бюджету податків, зборів та обов'язкових платежів; посилення відповідальності учасників бюджетного процесу та ін.

Вдосконалення системи фінансового контролю в Україні може стати запорукою ефективного функціонування державних фінансів, зокрема отримання таких результатів як: дотримання економічної безпеки держави, збалансування державного та місцевих бюджетів, досягнення фінансової самодостатності регіонів, секторів і галузей економіки, збільшення захищеності фінансово-економічних інтересів громадян і суспільства і як результат – процвітання держави, посилення престижу перед світовою спільнотою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми фінансового контролю досліджували українські науковці, серед яких необхідно згадати: І.В. Басанцова, В.М. Карпова, Л.А. Савченко, І.Б. Стефанюка, В.О. Шевчука, С.В. Бельчика, М.В. Бариніна-Закірова, Т.В. Кальченка, В.К. Симоненка [2-4, 8, 14-16]. Фінансовий контроль і класифікацію органів фінансового контролю у практиці інших держав світу та їх функції досліджувала І.М. Іванова [6].

Актуальність наукового обґрунтування питання розвитку систем внутрішнього контролю підприємства, як елементу системи цілісного державного внутрішнього фінансового контролю підтверджується роботами І.К. Дрозда, В.О. Шевчука, Л.А. Савченко, Л.В. Тікань, В.М. Карпова, Є.В. Калюги [5, 7, 9, 12, 17].

Виклад основного матеріалу дослідження. Складні економічні процеси, які сьогодні відбуваються практично у всіх країнах світу, істотно стримують розвиток такого важливого складника державного управління, як фінансовий контроль. Державний фінансовий контроль – це складова частина управління економічними об'єктами та процесами, що полягає в спостереженні за об'єктом з метою перевірки відповідності об'єкта спостереження бажаному та необхідному стану, передбаченому законами, положеннями, інструкціями, іншими нормативними актами. Державний фінансовий контроль здійснюють Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Національний банк, Міністерство фінансів, Фонд державного майна, Рахункова палата, Державна податкова служба та інші державні органи згідно з чинним законодавством. До органів внутрішнього фінансового контролю належать: Державна контрольно-ревізійна служба України (ДКРСУ) та органи внутрішнього відомчого контролю – контрольно-ревізійні підрозділи міністерств та інших центральних органів виконавчої влади.

До основних вад сучасної системи державного контролю можна віднести такі:

1. Переважна більшість контрольно-перевіркових процедур має фіскальний характер. На практиці найчастіше використовують ревізію та перевірку. Ці методи дають змогу лише виявити фінансові порушення, констатувати негативні явища, але не дають змогу запобігти їм чи вивчити причини їх виникнення.
2. Переважання заходів подальшого (наступного) контролю. Існуючі процедури попереднього та поточного контролю (які, як свідчить досвід зарубіжних країн, є найбільш дієвими) у межах діючої системи фінансового контролю є досить слабкими та неврегульованими.
3. Неусвідомлення важливості внутрішнього фінансового контролю як в системі управління державними фінансами, так і керівниками підприємств, установ, організацій;
4. Низький рівень дієвості механізму адміністративних стягнень. Сума штрафу за нецільове або незаконне використання бюджетних коштів

значно менша за обсяги бюджетних коштів, які держава втрачає через зловживання посадових осіб, і не може забезпечити повною мірою відшкодування цих збитків.

5. Зростання фінансових порушень у сфері використання бюджетних коштів.
6. Неврегульованість діяльності та перетин функцій суб'єктів фінансового контролю. В Україні зовнішній контроль у частині виконання коштів Державного бюджету України централізовано здійснюють два органи влади: Рахункова палата від імені Верховної Ради України та Державна контрольно-ревізійна служба від імені Уряду.

Упродовж усього існування незалежної України було прийнято низку нормативно-правових документів, що регламентують порядок здійснення фінансового контролю (Бюджетний кодекс, Господарський кодекс, постанови Кабінету Міністрів України, стандарти державного фінансового контролю, різноманітні Закони та інші нормативно-правові акти), проте вони не привели до значного покращення рівня фінансової дисципліни у використанні бюджетних коштів. Про це свідчить негативна тенденція стосовно зростання фінансових правопорушень та економічних злочинів. Підтвердженням цього є статистичні дані, наведені на рис. 1.

Рис. 1. Кількість перевірених підприємств та обсяг виявлених порушень органами ДКРСУ за 1999-2009 рр. [11]

Отже, на основі рис. 1 можемо зазначити, що спостерігається тенденція до зменшення загальної величини перевірених установ і організацій органами Державної контрольно-ревізійної служби (від 52540 установ у 1999 р. до 15335 установ в 2009 р., тобто відбулось зменшення приблизно у 3,5 раза), що пов'язано із стрімкими процесами роздержавлення власності. Згідно із наведеною динамікою, незважаючи на зменшення кількості перевірених об'єктів, обсяг виявлених незаконних і нецільових втрат, нестач грошових коштів, порушень є надзвичайно великим (у 2009 р. цей показник становить одне з найвищих значень в аналізованому періоді – 1976,6 млн грн). Від 2007 р. можна побачити стійку тенденцію до зростання кількості правопорушень (у 2007 р. порівняно з 2006 р. кількість злочинів зростає на 41,46 %, в 2008 р. порівняно з 2007 р. – на 2,24 %, у 2009 р. порівняно з 2008 р. – на 2,69 %). Тут необхідно зазначити, що якщо у 2002 р. частка порушників фінансової дисципліни у загальній кількості перевірених підприємств, установ,

організацій становила 63 %, в 2004 р. – 64 %, то в 2009 р. вона сягнула 95 %. Це свідчить про певне зменшення фінансової дисципліни на рівні бюджетних установ та організацій. Проте навіть ця динаміка повністю не розкриває суть проблеми, оскільки, згідно з чинним законодавством, підконтрольні органам Державної контрольно-ревізійної служби об'єкти – це міністерства, державні фонди, бюджетні установи тощо, а на розпорядників бюджетних коштів, статусом вищих від міністерств, їхня компетенція не поширюється, а це, зокрема, Кабінет Міністрів України, Верховна Рада України, Рахункова палата, Верховний суд України, Служба безпеки України та інші органи. Органи Державної контрольно-ревізійної служби можуть здійснювати перевірки "непідконтрольних" об'єктів лише за їх ініціативою.

Зростання порушень свідчить не тільки про необхідність посилення контролю, а також вказує на те, що економічний механізм господарювання є недосконалим. Це сприяє скоєнню злочинів. Розглянемо структуру виявлених ДКРСУ фінансових порушень, тобто частку порушень, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів та порушень, які не призвели до втрат фінансових та матеріальних ресурсів у 2007-2009 рр., що наведено на рис. 2.

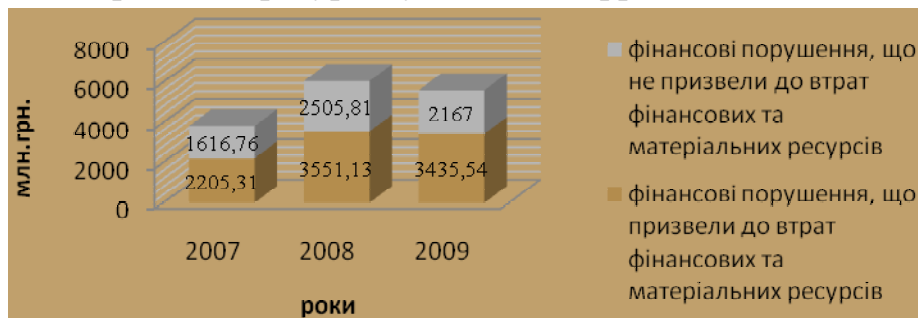

Рис. 2. Структура виявлених Державною контрольно-ревізійною службою правопорушень за 2007-2009 рр. [11]

Таким чином, тенденції до збільшення кількості правопорушень, що зумовлюють нагальну потребу у реформуванні діючої системи державного фінансового контролю.

Надзвичайно вагомим кроком у цьому напрямку стало розроблення та прийняття революційної за своїми підходами Концепції розвитку державного внутрішнього фінансового контролю, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 травня 2005 р. Її сутність полягає у:

- повній відповідальності керівника (усвідомлення відповідальності не тільки за факти шахрайства та порушень у керованому підприємстві, а й за ефективність його діяльності);
- створення досконалої інформаційно-комунікаційної інфраструктури, підвищення прозорості та публічності (зокрема запровадження щорічного звітування про функціонування системи внутрішнього контролю, здійснення обговорень та консультацій з участю представників органів державної влади та ЗМІ тощо);
- проведення різноманітних організаційних змін у Державній контрольно-ревізійній службі (наприклад, приєднання підрозділу з питань гармонізації внутрішнього контролю до сфери управління Міністерства фінансів) та ін.

Серед науковців дана Концепція протягом останніх років є предметом дискусій та обговорень. Згідно з твердженням авторів С.В. Бельчак та

М.В. Бариніна-Закірова, Концепція є надзвичайно великим кроком до вдосконалення системи контролю, оскільки "...визначено понятійну базу, дано визначення внутрішнього контролю та його системи...". Автори наголошують, що "...Концепція предметно сформулювала основні завдання з реформування системи державного внутрішнього фінансового контролю, стратегічні напрями та основні етапи його розвитку..." [2, 4]. Проте існують також і певні критичні зауваження, а саме побутує думка, що Концепція суперечить нормам Конституції та порушує логічний розвиток системи державного фінансового контролю. Отже, єдиної думки про ефективність та доцільність Концепції не існує. Зауважимо, що є певні недопрацювання щодо схваленої Концепції, а зокрема: відсутність інформації про кошти, за які будуть здійснюватись нововведення; ведеться недостатня роз'яснювальна робота щодо майбутніх реформувань тощо.

Отже, з метою ефективного впровадження Концепції варто виконати такі завдання: провести розширені консультації з відповідного питання серед працівників органів контролю; створити єдину інформаційну базу даних з питань вдосконалення державного фінансового контролю; здійснити розрахунок необхідних ресурсів та визначити шляхи їх фінансування.

Висновок. З огляду на потребу високопрофесійного управління з боку держави у сфері фінансових відносин з метою підвищення ефективності та результативності, прозорості, особливо важливим питанням залишається ефективний фінансовий контроль як важлива ланка системи управління національною економікою.

Концепція розвитку державного внутрішнього фінансового контролю є безперечно надзвичайно важливим та правильним кроком у напрямі реформування системи державного фінансового контролю в Україні. Звичайно це доволі складний процес і на його шляху стоїть низка перешкод: починаючи від необхідності прийняття відповідних нормативно-правових актів, які б здійснювали регулювання процесу реформування, і завершуючи потребою перепідготовки кадрів органів контролю та керівників бюджетних установ. Останнє потребує значних зусиль та часу з огляду на те, що насамперед варто дещо змінити ідеологію учасників бюджетного процесу, досягти усвідомлення керівниками бюджетних установ повної відповідальності, усвідомлення ревізорами нової місії аудиторів та ін. Отже, прийнята Концепція має чимало переваг і у разі успішної реалізації повинна наблизити Україну до світових вимог та стандартів і сприятиме адаптації вітчизняного законодавства до законодавства ЄС.

Література

1. **Концепція** розвитку державного внутрішнього фінансового контролю, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 травня 2005 р., № 158-р.
2. **Бариніна-Закірова М.В.** Деякі проблеми нормативно-правового характеру у сфері державного фінансового контролю / М.В. Бариніна-Закірова // Фінанси України. – 2005. – № 1. – С. 45.
3. **Басанцов І.В.** Державний фінансовий контроль: регіональні аспекти : монографія / І.В. Басанцов. – К. : Вид. дім "Корпорація", 2006. – 234 с.
4. **Бельчик С.В.** Державний внутрішній фінансовий контроль в Україні розвиватиметься за нормами Європейського Союзу / С.В. Бельчик, М.В. Бариніна-Закірова // Фінансовий контроль. – 2005. – № 5 (28). – С. 13.

5. Плескач В. Фінансовий контроль у контексті трансформаційних процесів економіки / В. Плескач // Фінанси України. – 2009. – № 6. – С. 85.
6. Савченко Л.А. Правові проблеми процесу фінансового контролю : монографія / Л.А. Савченко, О.П. Мельник. – К. : Вид-во КиМУ, 2009. – 235 с.
7. Стефанюк І. Державний фінансовий контроль: проблеми ідентифікації й визначення системи / І. Стефанюк // Фінанси України. – 2009. – № 11. – С. 12.
8. Стефанюк І. Нова парадигма розвитку державної контрольно-ревізійної служби / І. Стефанюк // Фінанси України – 2009. – № 9. – С. 3.
9. Тікань Л.В. Фінансовий контроль: теорія та методологія : монографія / Л.В. Дікань, Ю.О. Голуб, Н.В. Синюгіна. – Харків : Вид-во ХНЕУ, 2009. – 92 с.
10. Футоранська Ю. Передумови та шляхи реформування системи державного внутрішнього фінансового контролю в Україні / Ю. Футоранська // Фінанси України. – 2007. – № 9. – С. 151.
11. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.dkrs.gov.ua>

Скоропад И.С., Пахолок Н.И. Внутренний государственный финансовый контроль в Украине: проблемы и пути реформирования

Рассмотрены основные проблемы и необходимость совершенствования системы внутреннего финансового контроля в Украине и исследована деятельность Государственной контрольно-ревизионной службы Украины в сфере финансового контроля; предложены пути реформирования внутреннего финансового контроля в Украине.

Ключевые слова: финансовый контроль, внутренний государственный финансовый контроль, органы внутреннего финансового контроля, Государственная контрольно-ревизионная служба.

Skoropad I.S., Pakholok N.I. Internal financial control in Ukraine: problems and ways of reformation.

Basic problems and necessity of perfection of the internal financial checking system are considered in Ukraine and investigational activity of State control-revision service of Ukraine in the sphere of financial control; the ways of reformation of internal financial control are offered in Ukraine.

Keywords: financial control, internal state financial control, organs of internal financial control, Government control-revision service.

УДК 330.322+330.142

Аспір. Я.А. Танчак¹ – Львівська державна фінансова академія

**СТАН І ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ**

Описано стан, а також проблеми інвестиційного розвитку Карпатського регіону України. Ця тема є актуальною, оскільки економічна ситуація, яка склалась зараз в Україні, складна, а інвестиції є надважливими для розвитку економіки нашої країни.

Постановка проблеми. У країні досліджено не всі питання стосовно інвестиційного розвитку Карпатського регіону. Тому виникає потреба в поглибленому дослідженні стану і проблем інвестиційного розвитку цього регіону. Соціально-економічні зміни, що спостерігають в Україні останні 5-6 років не минули й туристичну сферу. У ній відбуваються складні й динамічні процеси пошуку нових форм організації і вдосконалення структур управління туризмом.

¹ Наук. керівник: проф. П.М. Гарасим, д-р екон. наук – Львівська державна фінансова академія